

Zaak C-667/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

9 november 2023

Verwijzende rechter:

Landgericht Ravensburg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

27 oktober 2023

Verzoekende partij:

Gruß Verwaltungs-GmbH

FO

AT

PV

QZ

Verwerende partij:

Volkswagen AG

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Verordening (EG) nr. 715/2007 – Dieselmotorvoertuig – Uitlaatgasrecirculatie – Thermovenster – Hypothetische goedkeuring – Schadevergoeding – Berekening

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

1. Kan de vordering tot schadevergoeding van de koper van het voertuig jegens de fabrikant wegens nalatigheid bij het in de handel brengen van een voertuig met een verboden manipulatie-instrument in de zin van artikel 5, lid 2, van verordening (EG) nr. 715/2007 worden afgewezen op grond:

a) dat er sprake is van een onvermijdelijke rechtsdwaling van de fabrikant?

Zo ja:

b) dat de rechtsdwaling voor de fabrikant van het voertuig onvermijdelijk is omdat de voor de EG-typegoedkeuring of voor daarop aansluitende maatregelen verantwoordelijke autoriteit het geïnstalleerde manipulatie-instrument daadwerkelijk heeft goedgekeurd?

Zo ja:

c) dat de rechtsdwaling voor de fabrikant van het voertuig onvermijdelijk is omdat de rechtsopvatting van de fabrikant over artikel 5, lid 2, van verordening (EG) nr. 715/2007 zou zijn bevestigd door de voor de EG-typegoedkeuring of voor daarop aansluitende maatregelen verantwoordelijke autoriteit indien navraag was gedaan (hypothetische goedkeuring)?

2. Is het met het Unierecht verenigbaar dat, wat betreft de vordering tot schadevergoeding jegens de fabrikant van het voertuig wegens nalatigheid bij het in de handel brengen van een voertuig met een verboden manipulatie-instrument in de zin van artikel 5, lid 2, van verordening (EG) nr. 715/2007,

a) in verband met het recht van de koper van het voertuig op de zogenoemde kleine schadevergoeding het bedrag van de schadevergoeding wordt verminderd met de voordelen die de koper heeft gehad van het gebruik van het voertuig, wanneer deze voordelen samen met de restwaarde hoger zijn dan de betaalde koopprijs minus dat bedrag van de schadevergoeding?

b) het recht van de koper van het voertuig op de zogenoemde kleine schadevergoeding ten hoogste 15 % van de betaalde koopprijs bedraagt?

Unierechtelijke bepalingen

Verordening (EG) nr. 715/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2007 betreffende de typegoedkeuring van motorvoertuigen met betrekking tot emissies van lichte personen- en bedrijfsvoertuigen (Euro 5 en Euro 6) en de toegang tot reparatie- en onderhoudsinformatie (PB 2007, L 171, blz. 1), met name artikel 5, lid 2

Nationale bepalingen

Bürgerliches Gesetzbuch (burgerlijk wetboek; hierna: „BGB”), met name § 276, § 823 en § 826

Verordnung über die EG-Genehmigung für Kraftfahrzeuge und ihre Anhänger sowie für Systeme, Bauteile und selbstständige technische Einheiten für diese Fahrzeuge (EG-Fahrzeuggenehmigungsverordnung) (besluit inzake de EU-typegoedkeuring van motorvoertuigen en aanhangwagens daarvan en van systemen, onderdelen en technische eenheden die voor dergelijke voertuigen zijn bestemd; hierna: „EG-FGV”), met name § 6 en § 27

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 Aan het verzoek om een prejudiciële beslissing liggen vijf zaken ten grondslag die, hoewel ze niet identiek zijn, slechts door nuances van elkaar verschillen.
- 2 Eerste procedure: Het voertuig VW T6 Caravelle 2.0 TDI is met een door verweerster geproduceerde dieselmotor van het type EA288 in de handel gebracht. Verzoekster heeft het voertuig als nieuw EU-voertuig voor een prijs van 38 185 EUR gekocht. Het is onbetwist dat bij de aankoop van het voertuig een zogenoemd thermovenster aanwezig was. Buiten het venster wordt de uitlaatgasrecirculatie geleidelijk gereduceerd. Dit leidt tot een hogere uitstoot van NOx (stikstofoxide) tijdens het gebruik van het voertuig buiten het thermovenster.
- 3 Verzoekster is van mening dat haar opzettelijk en in strijd met de goede zeden schade is toegebracht. Zij is van mening dat het thermovenster een verboden manipulatie-instrument is en stelt dat er bovendien sprake is van een verboden testbankherkenning. Verzoekster vordert betaling van een aan het oordeel van de rechter overgelaten schadevergoeding van minimaal 9 546,25 EUR (= 25 % van de aankoopprijs) en, subsidiair, betaling van een bedrag van 5 727,75 EUR (= 15 % van de aankoopprijs).
- 4 Verweerster concludeert tot verwerping van de vordering. Zij betwist het bestaan van een testbankherkenning. Wat het thermovenster betreft, stelt verweerster ten slotte dat dit zich uitstrekt over een bereik van +12 graden Celsius tot ongeveer +39 graden Celsius. Verweerster stelt volledigheidshalve een onvermijdelijke rechtsdwaling en beroept zich hierbij op een hypothetische goedkeuring van het

Kraftfahrtbundesamt (federaal bureau voor het verkeer van motorrijtuigen, Duitsland).

- 5 Tweede procedure: Het voertuig VW Passat uitvoering Comfortline 2.0 TDI is met een door verweerster geproduceerde dieselmotor van het type EA288 in de handel gebracht. Het is onbetwist dat bij het voertuig een testbankherkenning aanwezig is. Verzoeker heeft het voertuig voor 13 930 EUR met een kilometerstand van 93 350 km gekocht. Hij heeft het met een lening van Volkswagen Bank gefinancierd.
- 6 Verzoeker is van mening dat verweerster hem opzettelijk en in strijd met de goede zeden schade heeft toegebracht. Hij is van mening dat de testbankherkenning verboden is en stelt dat er een ander verboden manipulatie-instrument in de vorm van een thermovenster aanwezig is. Verzoeker vordert betaling van 2 089,50 EUR (= 15 % van de aankoopprijs) en terugbetaling van de financieringskosten ten bedrage van 409,20 EUR.
- 7 Verweerster concludeert tot verwerping van de vordering. Verweerster erkent dat de testbankherkenning door de software wordt gebruikt om ervoor te zorgen dat de NSK op de testbank vóór een NEDC-testrit volledig regenerereert en binnen de NEDC op chronologisch precies vastgelegde punten regenerereert. Hierdoor wordt het meetproces geconcentreerd op de NOx-emissies die tijdens de NEDC worden uitgestoten, en wordt voorkomen dat NOx-emissies van eerdere cycli worden meegerekend of NOx-emissies die tijdens de cyclus ontstaan, buiten beschouwing worden gelaten. Bovendien leidt de testbankherkenning tot een verhoging van de temperatuur van de NSC binnen de NEDC onmiddellijk vóór de eerste NSC-regeneratie, afhankelijk van de uitlaatgas temperatuur en de veroudering van de NSK. Verweerster stelt dat de testbankherkenning toegestaan is omdat zij geen meetbare invloed heeft op de NOx-emissies, althans geen invloed die relevant is voor de grenswaarden. Ook het thermovenster is volgens verweerster toegestaan. In dit verband voert zij aan dat de uitlaatgasrecirculatie tussen -24 graden Celsius en +70 graden Celsius voor 100 % actief is. Verweerster stelt volledigheidshalve een onvermijdelijke rechtsdwaling en beroept zich hierbij op een hypothetische goedkeuring van het Kraftfahrtbundesamt.
- 8 Derde procedure: Het voertuig VW Golf 2.0 TDI is met een door verweerster geproduceerde dieselmotor van het type EA288 in de handel gebracht. Het is onbetwist dat bij het voertuig een testbankherkenning aanwezig is. Dit leidt tot een hogere uitstoot van NOx (stikstofoxide) tijdens het normale gebruik van het voertuig. Verzoeker heeft het voertuig voor 25 300 EUR met een kilometerstand van 20 km gekocht.
- 9 Verzoeker is van mening dat verweerster hem opzettelijk en in strijd met de goede zeden schade heeft toegebracht. Volgens hem is de testbankherkenning verboden en hij beweert dat er bovendien sprake is van een ander verboden manipulatie-instrument in de vorm van een thermovenster. Verzoeker vordert betaling van een aan het oordeel van de rechter overgelaten bedrag van minimaal 6 325 EUR (=

- 25 % van de aankoopprijs), en, subsidiair, betaling van een bedrag van 3 795 EUR (= 15 % van de aankoopprijs).
- 10 Verweerster concludeert tot verwerping van de vordering. In haar verweer voert zij dezelfde argumenten aan als in de tweede procedure.
 - 11 Vierde procedure: Het voertuig VW New Golf Sportsvan Highline 1.6 TDI is met een door verweerster geproduceerde dieselmotor van het type EA288 in de handel gebracht. Het is onbetwist dat het voertuig met een testbankherkenning is uitgerust. Verzoeker heeft het voertuig voor 22 500 EUR met een kilometerstand van 0 km gekocht.
 - 12 Verzoeker is van mening dat verweerster hem opzettelijk en in strijd met de goede zeden schade heeft toegebracht. Volgens hem is de testbankherkenning verboden en hij beweert dat er bovendien sprake is van andere verboden manipulatie-instrumenten, waaronder een thermovenster. Verzoeker vordert betaling van 14 743,22 EUR (terugbetaling van de aankoopprijs verminderd met een gebruiksvergoeding van 7 756,78 EUR voor de 120 661 km die hij bij het instellen van het beroep was gereden) tegen overhandiging en eigendomsoverdracht van het voertuig en, subsidiair, betaling van 3 375 EUR (= 15 % van de aankoopprijs).
 - 13 Verweerster concludeert tot verwerping van de vordering. In haar verweer voert zij dezelfde argumenten aan als in de tweede procedure.
 - 14 Vijfde procedure: Het voertuig VW Sharan 2.0 TDI is met een door verweerster geproduceerde dieselmotor van het type EA288 in de handel gebracht. Het is onbetwist dat bij het voertuig een testbankherkenning aanwezig is. Verzoeker heeft het voertuig voor 42 980 EUR met een kilometerstand van 15 468 km gekocht.
 - 15 Verzoeker is van mening dat verweerster hem opzettelijk en in strijd met de goede zeden schade heeft toegebracht. Volgens hem is de testbankherkenning verboden en hij stelt dat er bovendien sprake is van andere verboden manipulatie-instrumenten, te weten een thermovenster en een van het toerental afhankelijke uitschakeling van de uitlaatgasreiniging en de SCR-katalysator. Verzoeker vordert betaling van 27 313,47 EUR (terugbetaling van de aankoopprijs verminderd met een gebruiksvergoeding van 15 666,53 EUR voor de 103 714 km die hij tot de mondelinge behandeling was gereden) tegen overhandiging en eigendomsoverdracht van het voertuig. Subsidiair vordert hij betaling van 6 447 EUR (= 15 % van de aankoopprijs) en vaststelling dat verweerster verplicht is om verzoeker schadeloos te stellen voor toekomstige verdere schade als gevolg van de verboden manipulatie-instrumenten.
 - 16 Verweerster concludeert tot verwerping van de vordering. Verweerster is van mening dat noch de testbankherkenning noch het thermovenster als verboden manipulatie-instrumenten kunnen worden aangemerkt. Verweerster erkent dat de testbankherkenning tot gevolg heeft dat tijdens een testbankrit, na het bereiken

van de bedrijfstemperatuur van de SCR-katalysator van minimaal 200 graden Celsius, een bedrijfsmodus met een verhoogde uitlaatgasrecirculatie wordt gehandhaafd, terwijl in het wegverkeer op dat moment wordt overgeschakeld op een bedrijfsmodus met een verlaagde uitlaatgasrecirculatie. De testbankherkenning heeft ook tot gevolg dat binnen de NEDC met het inspuiten van AdBlu in de SCR-katalysator reeds vanaf een bedrijfstemperatuur van ongeveer 130 graden Celsius in plaats van ongeveer 150 graden Celsius in reële rijomstandigheden wordt begonnen. Verweerster stelt dat dit alles geen meetbare invloed heeft op de NO_x-emissies, althans geen invloed die relevant is voor de grenswaarden. Wat het thermovenster betreft verklaart verweerster dat de uitlaatgasrecirculatie tussen -24 graden Celsius en +70 graden Celsius voor 100 % actief is. Verweerster stelt volledigheidshalve een onvermijdelijke rechtsdwaling en beroept zich hierbij op een hypothetische goedkeuring van het Kraftfahrtbundesamt.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 17 Opmerkingen: In de eerste procedure was waarschijnlijk een verboden manipulatie-instrument in de zin van artikel 5, lid 2, van verordening nr. 715/2007 bij de aankoop van het voertuig aanwezig. In de vier andere procedures bestaat er daarvoor in elk geval een sterke aanwijzing in de vorm van de testbankherkenning.
- 18 Bij het voertuig in de eerste procedure wordt de uitlaatgasrecirculatie uiterlijk vanaf een omgevingstemperatuur van +12 graden Celsius gereduceerd en is er daarom volgens de verwijzende rechter sprake van een verboden thermovenster dat ook niet bij wijze van uitzondering op grond van artikel 5, lid 2, onder a), van verordening nr. 715/2007 is toegestaan.
- 19 Bovendien wordt in deze procedure waarschijnlijk evenmin aan het aanvullende criterium van artikel 5, lid 2, tweede volzin, onder a), van verordening nr. 715/2007 voldaan dat een manipulatie-instrument niet het grootste deel van het jaar actief mag zijn, aangezien de uitlaatgasrecirculatie bij de voertuigen in de drie genoemde procedures uiterlijk vanaf een omgevingstemperatuur van ongeveer +12 graden Celsius wordt gereduceerd. De gemiddelde jaartemperatuur in Duitsland ligt echter onder ongeveer +12 graden Celsius.
- 20 In de vier andere procedures wordt betwist of het thermovenster en/of de testbankherkenning een toename van de emissies onder normale rijomstandigheden tot gevolg hebben. In deze procedures staat daarom niet vast dat er sprake is van een verboden manipulatie-instrument in de zin van artikel 3, punt 10, en artikel 5, lid 2, eerste volzin, van verordening nr. 715/2007, ook al vormt de testbankherkenning een sterke aanwijzing daarvoor.
- 21 Voor een recht op schadevergoeding krachtens § 826 van het Bürgerliche Gesetzbuch (burgerlijk wetboek; hierna: „BGB”) moet de schadeveroorzaker

opzettelijk en objectief in strijd met de goede zeden hebben gehandeld. Dit is echter waarschijnlijk niet het geval in de voorgelegde zaken.

- 22 In de voorgelegde zaken kunnen de kopers van de voertuigen echter recht hebben op een schadevergoeding op grond van § 823, lid 2, BGB. Volgens de recente rechtspraak van het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland; hierna: „BGH”) beschermt § 823, lid 2, BGB, gelezen in samenhang met § 6, lid 1, en § 27, lid 1, EG-FGV, het belang van de koper van een voertuig om geen financiële schade te lijden als gevolg van een schending van de Europese emissiewetgeving door de fabrikant.
- 23 In de eerste procedure is er in de vorm van een verboden thermovenster sprake van een schending van de Europese emissiewetgeving door verweerster en in de vier andere procedures bestaat er daarvoor een sterke aanwijzing in de vorm van de testbankherkenning.
- 24 Voor het recht op schadevergoeding moet de fabrikant met betrekking tot het manipulatie-instrument op zijn minst nalatig hebben gehandeld. De schuld van de fabrikant wordt verondersteld. De fabrikant kan zich echter vrijpleiten door omstandigheden aan te voeren die zijn gedrag bij wijze van uitzondering niet nalatig doen lijken en door deze te bewijzen. Volgens de rechtspraak van het BGH kan de fabrikant zich met name beroepen op een onvermijdbare rechtsdwaling door een rechtsdwaling als zodanig en ook de onvermijdelijkheid ervan concreet aan te tonen en te bewijzen. Hierop heeft de eerste prejudiciële vraag betrekking.
- 25 Het recht op schadevergoeding krachtens § 823, lid 2, BGB, gelezen in samenhang met § 6, lid 1, en § 27, lid 1, EG-FGV, is volgens de rechtspraak van het BGH gericht op de zogenoemde *kleine* schadevergoeding, dat wil zeggen de betaling van een geldbedrag. Er kan geen terugbetaling van de aankoopprijs tegen overhandiging en eigendomsoverdracht van het voertuig (zogenoemde *grote* schadevergoeding) worden gevorderd. Bovendien bepaalt het BGH dat de voordelen van het gebruik van het voertuig dienen te worden verrekend, indien deze samen met de restwaarde hoger zijn dan de betaalde aankoopprijs, verminderd met het bedrag van de schadevergoeding. Hierop heeft de tweede prejudiciële vraag betrekking.
- 26 Meer bepaald met betrekking tot de prejudiciële vragen: De opmerkingen van de verwijzende rechter hieromtrent komen in wezen overeen met de opmerkingen ten aanzien van de eerste en de derde prejudiciële vraag in het verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-666/23 (zie punten 25-34 en 40-47 van de samenvatting van dit verzoek om een prejudiciële beslissing).